

BONTEBRUG

Jonah Falke

Bontebrug

Lebowski Publishers, Amsterdam 2016

© Jonah Falke, 2016

© Lebowski Publishers, Amsterdam 2016

Omslagontwerp: Dog and Pony Amsterdam

Omslagbeeld: © Jonah Falke: 'Iris and Dennis', olie op doek

Auteursfoto: © Dennis Vloedmans

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 488 2956 9

ISBN 978 90 488 2957 6 (e-book)

NUR 301

www.lebowskipublishers.nl

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Lebowski Publishers is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EEN

Ik wacht tot er iets gaat gebeuren. Intussen kijk ik naar mijn aanstaande klasgenoten, maar niet te lang. In kroegen kan te lang staren makkelijk een vechtpartij uitlokken, deze blikken zorgen slechts voor onschuldig ongemak. Naast me zit een meisje met dreadlocks. Ze ruikt naar patchoeli, wat me aan mijn moeder doet denken. Haar dreadlocks lijken op de vacht van ongewassen schapen.

Met een zacht stemmetje vraagt ze: ‘Wat maak jij voor werk?’

‘Ik schilder mensen,’ zeg ik. Ze knikt heftig.

‘Mooi hoor, mensen, maar ik schilder alleen abstract.’ Daarna zwijgen we weer.

Een medewerkster van de leerlingenadministratie komt het lokaal binnen en gaat een namenlijst af. Om de beurt steken we een hand op. Sommige studenten lijken slecht bij hun naam te passen. Daarna verdeelt de vrouw ons over vijftien ateliers. De schilderafdeling bestaat uit een hoge ruimte die in stukken wordt gedeeld door witte schotten van een meter of drie hoog. Daarboven zit nog twee meter loze ruimte, waardoor het erg lawaaierig is. Alle gesprekken zijn openbaar.

Ik deel een atelier aan de raamkant met Joost, een jongen uit Volendam. Joost is iemand die op het eerste gezicht afschrikt. Hij was een van de gasten die betrokken waren bij de cafébrand. Ik probeer niet te opvallend naar de wonden in zijn gezicht te kijken.

In ons atelier hang ik een paar oude schilderijen en tekeningen op. Voor een beetje houvast, om me thuis te voelen in dit spierwitte hok. Joost heeft geen oud werk meegenomen. Hij begint de eerste

dag al met het tekenen van nieuwe portretten. Ze zijn erg natuurgetrouw.

De schilderijen die ik van thuis heb meegenomen vallen me op deze plek tegen. De figuren op de doeken zijn niet zo krachtig als ik dacht. Ze zijn dof en veel te somber. De blik van anderen op mijn onbeholpen werk maakt me zwak. Als je alleen bent kun je je niet schamen.

Natuurlijk had mijn moeder altijd gezegd dat ze mijn werk prachtig vond als ze mijn slaapkamer binnenstormde terwijl ik schilderde. Dat wekte geen schaamte maar irritatie.

De eerste dagen aan de Rietveldacademie voel ik me verloren. Hoe de mensen met elkaar praten en hoe ze over kunst spreken, ik kan er weinig mee. Ook lijken de meesten al jaren in deze stad te wonen. Voor mij is alles nieuw. En aangezien dit de richting autonome kunst is werken we niet volgens opdrachten. Die vrijheid is beklemmend. Ze geven ons slechts een leeg atelier en een pasje van de schoolbibliotheek: 'Succes.' Ik heb geen idee waar ik moet beginnen.

Na een week, die zo traag is verlopen als stroop, wordt de hoofddocent geïntroduceerd. Al jaren is hij verantwoordelijk voor alle Rietveldschilders. Ik weet allang wie de man is. Hij is de reden, los van het paard in de mist en Francis Bacon, dat ik voor de Rietveld heb gekozen: Josef Dietz.

Elke laatste donderdag van de maand komt hij op atelierbezoek om ons werk van kritiek te voorzien. Vandaag is hij er voor het eerst. Dit is het moment waar alle studenten op hebben gewacht. Je voelt de nervositeit in de gangen hangen.

Bellend en met een beker koffie in zijn hand komt Dietz het leegstaande atelier binnen waar alle schilders zich hebben verzameld. Een lange man in maatpak met kort grijs haar en een nonchalant loopje. Een loopje dat hoort bij mensen die het gemaakt hebben. Hoewel hij niet het uiterlijk heeft van een straatvechter worden alle studenten angstig stil. Zijn blik is vitaal en niet zo stoffig als zijn

grijze haar doet vermoeden. Hij kijkt de ruimte in en dan richt hij zijn blik naar de grond.

‘Ik bel je later terug.’ Dietz hangt op en steekt de telefoon in zijn broekzak, waarbij hij zijn vingers helemaal uitstrekt.

‘Zo, dus jullie worden mijn nieuwe slachtoffers?’

Iedereen krijgt een hand en de studenten stellen zich aan hem voor. De handdruk van Dietz is hard maar niet pijnlijk. Als hij me aankijkt voelt het alsof ik echt gezien word. Die eigenschap wordt vaak ten onrechte aan kunstenaars toebedeeld. Maar een beunhaas met een kwast in zijn hand is geen schilder. Ik stel me voor en hij herhaalt mijn naam: ‘Robert Lowenthal.’

De schilderijen van Josef Dietz waren in zijn jongere jaren figuratief maar zijn daarna steeds abstracter geworden. Uiteindelijk verdween de mens en bleef er alleen vorm over.

Tegenwoordig maakt hij imposante doeken met enkel vlakken die ruimtes suggereren of diepe landschappen. Zijn werk is verdomd helder maar niet transparant. Er zit vaart in, je ziet bijna hoe de doeken gemaakt zijn. Als je – zoals ik – donker wil schilderen is het belangrijk dat het werk niet dof of troebel wordt. Dat hoop ik van hem te leren: Dietz beweerde ooit in een interview dat hij nog altijd Frans Hals bestudeert en bewondert om diens levendige zwart.

Toen Dietz in 1983 afstudeerde won hij meteen de Koninklijke Prijs voor Vrije Schilderkunst. Twee jaar later kreeg hij een solotentoonstelling in het Stedelijk Museum van Amsterdam. Aankopen door het Philadelphia Museum of Art en het MoMa in New York volgden. Zijn naam was gevestigd.

Als je hem googelt komen er naast lange essays over zijn werk ook wat goedkope nieuwssites tevoorschijn. Daar kun je lezen dat hij gescheiden is en tegenwoordig een nieuwe, veel jongere vriendin heeft. Op de foto bij een van de artikelen staat Josef zenuwachtig te lachen naast voormalig koningin Beatrix, de handen over elkaar

en met een iets rood aangelopen hoofd. De pulp is de vrucht van je succes.

In een documentaire over zijn leven en werk wordt hij gevraagd naar 'het emotionele belang in zijn werk'.

'Emotie?' zeg hij. 'Daar heb je niks aan, dat is het ergste wat een kunstenaar kan overkomen.'

Verderop in de documentaire zie je Josef in zijn enorme atelier naar een onvoltooid doek staren.

'Draag je altijd een pak als je aan het werk bent?' vraag de interviewer. Josef kijkt in de lens en beweegt zich richting de camera.

'Ik ben er pas op latere leeftijd mee begonnen. Op een dag belandde ik gekleed in pak voor mijn doek en ik merkte dat ik me op een andere manier concentreerde, ik wilde me niet vuil maken. Op z'n zondags. Iedere dag zondag.'

Het pak dat Josef in die film draagt is felblauw, de stof oogt stevig maar toch soepel. Als hij spreekt is de blik in zijn ogen humaan maar als hij naar zijn werk kijkt koel. In zijn atelier bevindt zich een tiental schilderijen, allemaal netjes tegen de muur opgesteld. Ook staat er een vleugel. Aarzelend begint hij het vierde pianoconcert van Beethoven te spelen.

'Het vierde, dat is het beste pianoconcert dat Beethoven schreef.' In de reflectie van het glas zie je hem spelen. Achter de ramen waaien kale takken onverschillig mee op de cadans van de wind, het lijkt winter. Soms komt de zon door en dan verdwijnt zijn schim even uit de spiegeling. Hij stopt met spelen, steekt een sigaret op en de rook dwarrelt in de enorme ruimte boven hem.

'Bij ons thuis werd er altijd Beethoven gedraaid, ongeveer het enige wat mijn vader luisterde.'

'Speelde hij zelf?' vraagt de interviewer.

'Mijn vader? Nee, helaas, maar hij had het graag gewild, denk ik. Hij betaalde wel mijn pianolessen.' Josef lacht ingehouden, wrijft over zijn voorhoofd, neemt een trek van zijn sigaret en kijkt naar buiten. 'Mijn vader heeft nooit gestudeerd, dat kon niet. De oorlog

brak uit, het geld was op, er moest gewerkt worden. Daar is op zich niks mis mee.'

'Wat zou hij gestudeerd hebben?'

'Geen idee, zijn oudere broers waren advocaat en dokter. Hij werkte in een papierwinkel, waar hij vooral het kopieerwerk verzorgde. Ik denk altijd aan mijn vader als ik een kopieerapparaat ruik.'

Josef slaat een willekeurige toets aan op de piano. De toon klinkt na in het vrijwel lege atelier. Dan pakt Josef een kwast en begint met het mengen van de verf. Met zijn ijzige blik kijkt hij naar het doek, dan begint hij kleur aan te brengen. Zijn hoofd is net iets te bruin voor de tijd van het jaar en zijn tanden verdacht wit voor een kettingroker. De roem is hem niet naar het hoofd gestegen maar zijn hoofd wel naar de roem.

In het atelier klinkt nerveuze jazzmuziek. Vandaag heb ik mijn eerste werkbepreking met Josef. Inmiddels ben ik met drie doeken bezig. Ik voel me sinds kort beter dan ooit, lichter. Dat heb ik te danken aan Brona, een uitwisselingsstudente uit Cambridge, die ik op een introductiefest heb ontmoet. Ze studeert fotografie.

Vanavond breng ik haar naar Schiphol en vliegt ze naar Florida. Ik zal het missen dat ze elk moment de schilderafdeling kan binnenlopen om te roepen: *'Hello hello, where is my painter?'* Als Brona in de buurt is houd ik direct op met werken.

We zullen elkaar een maand niet zien. Ik weet niet zo goed wat ik daarvan moet vinden. Daarvóór kenden we elkaar immers ook jaren – een eeuwigheid – niet. Als je zo over liefde denkt is het een wonder dat er überhaupt nog zoiets als genegenheid bestaat.

Op een van mijn nieuwe doeken staat Brona halfnaakt op mijn bankstel. Op de andere twee schilderijen staan figuren die doelloos in een ruimte verkeren. Waar die figuren vandaan komen weet ik niet, waar ze heen gaan evenmin.

Op de schilderafdeling mag niet gerookt worden, maar naast die verfdampen kan een beetje sigarettenrook geen kwaad, lijkt me. Ik blaas de rook uit het open raam en zeg: 'Hé, is dit echt nodig?'

'Heb je het tegen mij?' zegt Joost terwijl hij zich omdraait.

'Ik word misselijk van die notendiarree, man.'

'Ben jij meer zo'n Chet Bakerfan of wat?' zegt hij terwijl hij de muziek dooft.

Ik voel me een zeikerd maar ik word paranoïde van die toonlad-

ders. Nu de muziek zacht staat hoor ik de kalme lage stem van Josef een paar ateliers verderop.

Mijn ateliergeenoot Joost is net als ik naar Amsterdam gekomen om schilder te worden. Zijn leven lang werd hij geplaagd door het levenslied. Als een soort antireactie luistert hij nu naar die jazzbocht. Ik leer hem steeds beter kennen. We zijn tot elkaar veroordeeld in dit hok, dus we moeten wel praten. Misschien is het ook wel de meest voedzame bodem voor vriendschap: tot elkaar veroordeeld zijn.

Verder is mijn contact met andere studenten minimaal. Er hebben zich al een paar groepjes gevormd maar daar horen Joost noch ik bij. Er is een groepje met Duitse studenten, die nooit Nederlands spreken. Ik vraag me af of ze elkaar echt aardig vinden of dat het slechts de taal is die hen bindt. Dan is er nog een groepje met enkel meisjes. Het meisje met de patchoeli en dreadlocks hoort daar ook bij. Als er al zoiets als alternatievelingen bestaan op een kunstacademie, zijn zij het. De niche van een niche. Ze dragen bonte kleding en hun gierende lachpartijen zijn in alle gangen te horen. In dat groepje zit ook een meisje genaamd Aida. Ze is het meest wonderlijke schepsel dat ik ooit heb gezien. Tot de dag van vandaag is het me nog niet duidelijk waar ze vandaan komt. Als ze spreekt kijkt ze verlicht omhoog alsof ze de woorden zo uit de lucht pakt. Laatst liep ze over de gang en zei ze: 'Oef, Skaba, wat gebruikt Degas lekkere kleuren en lijnen, hè? Als hij er nog was, zou ik voor hem dansen.' Toen ze me zag staan liep ze gniffelend door.

Josef komt het atelier binnen. Vandaag draagt hij een grijs maatpak. Achteloos bladert hij door de kunstboeken op tafel. Hij zegt niets en ik weet niet of dat een goed of slecht teken is. Joost kijkt hem verwachtingsvol aan terwijl Josef in een boek over Michael Borremans bladert en hij blijft hangen bij de pagina waarop het schilderij *Man holding his nose* staat afgebeeld. Hij strijkt over de afbeelding en kijkt dan op.

'Ben je weleens bang voor het witte vlak?' vraagt hij, wijzend naar

het doek van de halfnaakte Brona op de bank. De achtergrond is blauw en de ruimte waarin ze staat lijkt niet meer op mijn kamer. Het is een plek geworden die veel groter is. Het donkerblauw suggereert diepte.

Mijn telefoon trilt. BERTJE, staat er in het display. Ik druk hem weg. Josef kijkt me aan.

‘Sorry, of ik bang ben voor het witte doek?’ zeg ik snel. ‘Nee, eigenlijk niet.’

‘Je hebt van die schilders die bij elk lijntje in conflict zijn met het grote witte niks. Vroeger was ik ook niet bang, tegenwoordig steeds vaker.’

‘Je ziet er ook best bang uit, hoor,’ zeg ik. Hij kan er gelukkig om lachen.

Joost onderbreekt zijn lach. ‘Ik vind uw oude werken ook beter.’ Ik zie Josef vechten om een vriendelijk antwoord te geven. Daar slaagt hij niet in.

‘Dat kan,’ zegt hij streng.

‘Ik ben eerder blind dan bang, denk ik. Ik doe gewoon wat en achteraf kijk ik wat er te herstellen valt.’ Ik weet niet precies wat ik daarmee bedoel. Josef kijkt me aan en zegt: ‘Mooi gezegd, Robert. Eigenlijk is dat schilderen.’ Het leek me niet meer dan boerenwijsheid. Zo ken ik er nog wel een paar.

‘Vaak komen de beste schilderijen uit “een verleden”, je zou dat zweverig het onbewuste kunnen noemen. Het is zaak om daar grip op te krijgen en het toch vrij te laten, snap je?’ Ik knik aarzelend.

Josef steekt een sigaret op. Terwijl hij de rook als een stier door zijn neusgaten naar buiten laat glijden kijkt hij geconcentreerd naar het doek. Ik heb Brona naar een foto geschilderd. Daar is niks onderbewusts of zweverigs aan. Brona weet dat ze me kan vertrouwen en ook dat ze onherkenbaar uit de verf tevoorschijn zal komen. Ik mag haar gebruiken. Haar broek hangt op haar enkels en ze heeft haar bh nog aan. Als je verder door de fotoreportage bladert ontwikkelt zich een stomme film. Ze komt mijn kant op lopen en knoopt mijn broek los.

Op het moment dat ik stijf ben en met mijn penis haar kutje raak maak ik de laatste foto. We zijn beiden naakt en schamen ons niet.

‘Dit zijn spannende doeken, Robert, ik ben erg benieuwd waar het heen gaat, werk vooral door zou ik zeggen.’ Dan kijkt Josef vluchtig naar de tekeningen van Joost en lijkt wat te willen zeggen, maar hij besluit het niet te doen.

Ik gloei vanbinnen. Is het een voorrecht dat hij alleen aan mij vragen stelt of is hij beledigd door de opmerking van Joost? Als kind denk je dat volwassenen zo volwassen zijn, maar de meeste klooiën maar wat aan. Ook schilderen blijkt een wedstrijd, beter zijn dan een ander is aangenaam. Gezien worden, daar gaat het om. Een schilderij op zolder is waardeloos.

Als Josef naar de deur loopt zwaait hij met zijn wijsvinger in de lucht. ‘Als tip zou ik nog mee willen geven: zet je doek eens in één kleur op voordat je begint. Dat is een oude renaissancetruc. Als Velasquez naakten ging schilderen deed hij dat op een roze ondergrond. Je kunt nooit alles op het doek raken, maar omdat je een vleeskleurige achtergrond hebt vallen er geen witte gaten. Dat is lelijk. Je zult ook merken dat je anders gaat schilderen. Je kunt alle kleuren gebruiken, ook als je helemaal geen mensen schildert. Je verhoudt je dan niet tot een totaal wit vlak, maar tot een kleur in een ruimte.’ Hij kijkt Joost indringend aan en zegt: ‘Snap je wat ik bedoel, Jasper?’

‘Joost, ik heet Joost.’

‘Sorry, snap je dat, Joost? Denk er maar eens goed over na. Tot de volgende keer, heren.’

‘Tot de volgende keer,’ mompelt Joost. Hij staat er verloren bij met een tekening in zijn handen. Op zijn tafel liggen de werken netjes uitgestald, wachtend om gezien te worden.

Enigszins beduusd kijk ik naar mijn schilderijen en dan naar het boek van Borremans dat nog steeds opengeslagen op tafel ligt. *Man holding his nose*. Mensen die hun neus aanraken tijdens het praten schijnen te liegen. Josef heeft niet veel gezegd, maar misschien wel gelogen.

3

Aan het begin van mijn leven werd ik geboren. De ziekenwagen reed met hoge snelheid en loeiende sirenes naar het ziekenhuis. Mijn vader kwam in zijn knaloranje Opel Rekord-sportwagen achter de ambulance aan. De buurt was ongerust omdat mijn moeder de eerste was die een kind kreeg in het ‘rooie dorp’, dat bestond uit een wijk van slechts een paar straten aan de rand van het echte dorp. In de ogen van de rest van de gemeenschap waren wij links en werkeloos.

Voor het ambulancepersoneel was een geboorte in de ziekenwagens een unicum. Na afloop stonden we in de schemer tussen de open velden langs een winderige landweg. Mijn moeder met haar eerste kind op de arm en mijn vader die naast de nog draaiende automotor stond te huilen.

Een broertje of zusje kwam er niet. Wel was er Bertje. Bertje Schepers, mijn enige echte vriend in het dorp, en ook enigst kind. Bertje was een druk ventje met pikzwart haar en ogen die bijna uit zijn kassen knalden. ADHD kende men toen nog niet.

Als ik naar school ging haalde ik hem altijd op om de laatste honderd meter samen te fietsen. Elke ochtend parkeerde ik mijn fiets tegen het gammele tuinhek. Als ik de poort opendeed rinkelde een bel en dan kwamen de honden aanrennen. Die beesten konden maar niet aan mij wennen. Het kleine schoothondje was oké, maar heel vies rond haar openingen. Daarnaast hadden ze een herder, een vals beest dat naar opgerookte sigaretten rook. De herder sprong altijd tegen me op totdat ik omviel. Bertje moest er hard om lachen en liet het net zo vaak gebeuren tot ik het niet meer trok. Dan gaf hij

het beest een trap of gooide een steen naar hem toe. ‘Goemorgen,’ zei hij dan. Het klonk helder te midden van de chaos waar hij zich in bevond. In de achtertuin stond een doorgerotte caravan, in de bomen zaten kippen. Overal lag rommel: lege blikken bier, emmers, peuken, vergaan speelgoed, hondenpoep, een bemoste tuinset. Ooit was er met frisse moed een begin gemaakt met een vijver. Toen de kuil was gegraven hadden ze geen zin meer gehad. De reis is belangrijker dan het doel.

Bertjes moeder had een log lichaam met daarop een grauw hoofd. Elke ochtend zat ze aan de keukentafel te roken; Caballero’s in een extra grote verpakking. De keuken stond blauw terwijl Bertje vrolijk over het doffe kliklaminaat drentelde. De vader van Bertje was ’s morgens altijd al weg. Overdag runde hij een autogarage en ’s avonds de kroeg van het dorp: Café Schepers. De ‘inbrekerskroeg’, noemden mijn ouders die. Ik kwam er alleen als ik een pakje shag voor mijn moeder moest halen. Het rook er naar leren jassen en smeerolie. Ik was bang voor de lage stemmen aan de bar. ‘Wat mot ej dan hier?’ Ik maakte altijd dat ik daar zo snel mogelijk wegkwam.

In de keuken zat Bertjes moeder al met trage, diepe teugen te roken. Dan kwam het moment waarop ik elke ochtend wachtte. Bertje poetste bij de gootsteen zijn tanden en spoelde daarna zijn mond met lauwe B-merkcola uit een plastic fles. Elke ochtend. Zonder blikken of blozen keek zijn moeder toe. Bertje glimlachte.

Op een middag fietsten Bertje en ik terug van de gymles die plaatsvond op het voetbalveld aan de andere kant van het dorp. Een eindje achter ons fietste de Turkse jongen van de klas, Mohammed. Bertje keek me ineens ernstig aan.

‘Ik heb een hele nare droom gehad.’

‘Wat dan?’

‘Ik kant niet zegg’n, het is te vies.’

‘Zeg dan, Bertje.’

‘Maar niet deurvertellen, hè?’

‘Tuurlijk niet.’ Ik wist dat er iets goeds aan kwam en als ik meer vrienden had gehad zou ik het zeker doorvertellen.

‘Ik droomde vannacht... Het was eerst gewoon normaal wejwel, ik was aan het spelen in de achtertuin en mijn vader riep dat ik naar bed moest. Ik liep naar boven maar het zag er heel anders uut, een heel ander huis ofzo.’

Aan zijn gezicht zag ik dat de clou nabij was.

‘Toen ik boven kwam lag mien moeder helemaal naakt op bed.’ Hij vertrok zijn gezicht en mijn mondhoeken begonnen al een beetje te trillen omdat ik mijn gezicht in de plooi probeerde te houden.

‘En toen, wat deed je toen?’

‘Het vieste waj maar bedenken kunt. Ik kleeedde me heel langzaam uut en ging boven op haar liggen.’ Ik dacht aan zijn moeder: een log, rokend dier.

‘Iel, met je moeder, bah!’ schreeuwde ik.

Mohammed kwam naast ons fietsen en zei: ‘Wat is er met je moeder, Bert?’

‘Ik weet het, moar ik kan er niks aan doen,’ zei Bertje. ‘Waarom droom jij nooit van zulke ding’n? En nu moet ik haar vanavond weer zien!’ Mohammed keek ons schaapachtig aan. We passeerden Bontebrug, waar in het hart de kerktoren stond, eromheen wat huizen en daar weer omheen alleen maar weilanden. Net daarbuiten tussen de velden lag het rooie dorp.

‘Hé Mohammed, mijn ouders zun weg, komen jullie bij mij brommer rijden?’ vroeg Bertje. Ik vond het sympathiek dat hij Mohammed ook meevroeg. Want de familie Schepers mocht de vreemde van het dorp eigenlijk niet.

‘Ben je bang voor honden, Mohammed?’ vroeg ik terwijl Bertje ons voorging naar zijn huis.

‘Wij mogen geen huisdieren hebben,’ zei Mohammed.

Bertje lachte. ‘Ik heb nog nooit een Turk een hond zien uitlat’n of een kat zien aaien.’ Hij deed het hek van de tuin open. De beesten roken Mohammeds angst en doken meteen op hem. De herders-

hond beet met zijn grote bek in de mouw van zijn jas en leek niet van plan ooit nog los te laten. Met zijn nagels krabde hij over zijn knie waardoor Mohammed bijna omviel. Bertje liet de honden een tijdje hun gang gaan maar op mijn aandringen liet hij ze bedaren. We gingen naar binnen.

‘Willen jullie ook coo-laa?’ vroeg Bertje. Mohammed was nog nooit bij hem binnen geweest. De muffe geur van verschaald bier, sigarettenrook en overal fruitvliegjes. Voorzichtig liep Mohammed de kamer door. Hij bekeek de foto’s die aan de muur hingen. Ze waren genomen tijdens het carnaval. De vader van Bertje speelde schuiftrambone in dweilorkest ‘Den zatten dweil’. Op een van de foto’s droeg hij een knalgele tuinbroek. Iedereen lachte op die foto. Ik zag zijn vader niet vaak lachen. Meestal stond hij in het café te roken en rommelde hij wat met glazen. Naast de carnavalsfoto’s hing een schoolportret van Bertje, waarop hij overdreven lachte.

‘Hier ben je blij,’ zei Mohammed.

Bertje haalde zijn schouders op en dronk gulzig zijn glas lauwe cola op.

‘Kom, we gaan naar de brommer,’ zei hij.

Op onze tenen slopen Mohammed en ik langs de honden die in de mand lagen te slapen. Bertje trok de grote schuurdeur open en trapte wat blikken aan de kant. Daar stond het brommertje. Een Puch. Ooit was het een mooi ding geweest maar Bertje had het grijs geveerd.

‘Moet je kijken,’ zei ik en ik stootte Mohammed aan. De schuur hing vol met posters van naakte vrouwen. Op een ervan stond Tatjana. Mohammed liep op haar af. Hij zei niks. ‘Ja, zo zien ze eruit,’ zei ik. Ik ging naast hem staan en we bekeken de meisjes. ‘Best mooi,’ zei Mohammed zacht.

Ondertussen was Bertje buiten bezig de brommer te starten. ‘Komen jullie nou nog of blijven jullie naar de verkouden meisjes van m’n vader kijken?’

‘Verkouden?’ zei ik. ‘Hoezo?’

‘Dat wek ook niet, maar dat zegt mijn vader altiet.’

‘Misschien omdat ze geen kleren hebben,’ opperde Mohammed.

Bertje stormde de tuin door alsof hij op een wilde knol zat. Alleen al door ernaar te kijken ging mijn hart sneller kloppen en gierde de adrenaline door mijn lichaam. Meer dan een brommer viel er hier niet te wensen. Door het lawaai van de bromfiets kwamen de honden naar buiten, ze renden met Bertje mee en blaften hard. ‘Aan de kant, kutbeesten!’ schreeuwde hij, en met ongecontroleerde beenzwaaien trapte hij de honden opzij.

Twee kippen in de hoge dennenboom keken toe, het deerde ze allemaal niks. Mohammed was tussen de rommel op een leeg kratje bier gaan zitten. Met zijn elleboog leunde hij op zijn knie en zijn hoofd steunde op zijn handpalm. Hij tuurde over de velden die grensden aan de tuin van de familie Schepers waar Bertje nu als een cowboy overheen reed.

Ik ging op een gammele ijzeren glijbaan zitten. Tijdens een verjaardagsfeestje waren we ervan afgegleden in een ijzeren wasteil. Heel even was het alsof je in een achtbaan zat, maar daarna kwam je met een enorme dreun op de grond neer. De glijbaan was inmiddels gaan roesten en uit de teil, die nu tegen de schutting stond, groeide mos en wat sprietten gras.

Mohammed was niet uitgenodigd op het feestje, dat vond de vader van Bertje niet goed. Zijn afkeer van het onbekende was hard en helder: ‘Al die buitenlandse skooiers pikken onze banen en vrouwen in.’

Veel heeft Mohammed niet gemist die middag. We aten friet en vlak voordat ik naar huis ging gooide Bertje de kippen in de lucht. Heel even vlogen de beesten, hun ogen groot van verbazing.

We keken naar Bertje op de brommer. Een van de kippen scharrelde voorbij. Ik stond op en tikte Mohammed op zijn schouder.

‘Kijk, een kip,’ zei ik tegen hem. Terwijl ik de kip probeerde te vangen vertelde ik hem het verhaal over het verjaardagsfeestje. Hij moest erom lachen. Ik dreef de kip in een hoek. Angstig keek hij

me aan en in paniek fladderde hij wat omhoog. Van Bertje had ik geleerd dat je een kip bij zijn poten moest pakken. Ik trok de mouw van mijn jas over mijn hand, ging door mijn knieën en dreef hem opnieuw in een hoek. De kraalooogjes van het dier hielden me nauwlettend in de gaten. Hij voelde dat hij ging verliezen. Ik graaide het beest van de grond. De kip spartelde met al zijn kracht en mijn haren waaiden alle kanten uit. Mohammed kwam naast me staan.

‘Best zielig,’ zei hij. Ik grijnsde en hield de kip op de kop. Daarna wierp ik het beest met een flinke zwaai omhoog. Een paar seconden klapperde het boven mijn hoofd. De kip daalde en ik greep hem met twee handen uit de lucht waarna ik het nog een keer deed. Mohammed kreeg de slappe lach.

‘Laat mij eens,’ zei hij. Heel voorzichtig pakte hij de kip uit mijn handen en hield het beest zo ver mogelijk van zijn borst af. Angstig sloeg het dier met zijn vleugels tegen zijn arm. Ook Mohammed leek bang. Toen wierp hij de kip keihard in de lucht en begon hij weer te lachen.

Vanaf het weiland achter het huis kwam Bertje met een rotgang aanrijden. De honden begonnen weer te blaffen. Alsof we een voetbal hooghielden gooiden Mohammed en ik de kip over. Hij bleef even tussen ons in zweven waarna we hem weer opvingen. Als een kip misselijk kon worden zou hij dat nu zijn. Hij werd weker en vertoonde steeds minder verzet. Alsof we een zak overgooiden.

Bertje reed lachend rondjes om ons heen en tussen ons door. Hij ging op de brommer staan terwijl hij met één hand het stuur vasthield en zijn andere hand de lucht in stak. We gooiden de kip over hem heen.

Na een paar minuten zei Mohammed: ‘Jongens, hij beweegt niet meer.’ Hij hield de kip in zijn handen. De herder blafte naar Mohammed.

‘Gooi dan, gooi dan!’ schreeuwde Bertje. Ik stond ongeduldig

met mijn handen gespreid te wachten, maar Mohammed liet de kip uit zijn handen vallen in het drassige gras. Even bleef hij stil liggen. De hond snuffelde aan hem. Na een paar tellen kroop de kip dronken richting een struik. Zijn veren zaten vol natte aarde.

Bertje sprong van de brommer en liet zich op zijn rug in het gras vallen. De brommer reed nog een paar meter door, terwijl Bertje lachend een kakelende kip imiteerde.

Het rooie dorp: Bontebrug. Een dorp dat vergeten tussen een paar weilanden aan de Duitse grens ligt. Als je erover hoort is het nooit veel goeds. De bevolking vergrijst want de jongeren trekken er weg. Er is geen trein, er komt zelden een bus en van wat er zich in de rest van het land afspeelt heeft men geen flauw benul. In dat opzicht zijn de mensen hier gelijk. Toch is er een duidelijke tweedeling. Mijn ouders, ex-sociologiestudenten, zijn altijd linkse studentikoze predikers gebleven. Aan de andere kant heb je de types die hard werken – als er werk is tenminste – en bier drinken. Zoals de familie van Bertje. Je kunt je afvragen wat erger is. Van de een zijn idealen kwam niks terecht en de andere kende er geen.

De bewoners verlaten het dorp tegenwoordig nauwelijks, zelfs niet als er een baby geboren moet worden. Sinds kort is er namelijk een rotonde. De ziekenwagen blijft net zo lang rondjes jakkeren totdat de baby het licht ziet. Niemand hier wil zijn pasgeboren baby opzadelen met een litteken van een andere plaatsnaam in het paspoort. Mijn moeder en ik bleken trendsetters.

Mijn ouders zijn een soort post-hippies, die zich tussen het thee-drinken door bezighouden met biologisch eten, yoga, boeken lezen, en daarnaast een uitkering trekken. Op een paar weken na in een caravan is mijn jeugd vrijwel vlekkeloos verlopen.

Toch bleef een van de mooiste dingen in het dorp de gedachte om er weg te gaan, dus dat deed ik. Ik besloot te gaan schilderen. Dat kwam door een paard.

We waren in de auto op weg naar Frankrijk. Het was vroeg in de

ochtend, een uur of vijf. Het gevoel van opwinding voor zo'n lange reis was sterk.

Nog voor we op de snelweg zaten gebeurde het. In zo'n lange flauwe bocht – er leek geen einde aan te komen – met een weiland langs de weg, half rond, afgezet door bruine houten palen met prikkeldraad. De dauw gaf het weiland en de wereld een doffe waas. Midden in het veld stond een groot zwart paard. Stil, stijf, monumentaal. Het dampte. Zijn ogen wagenwijd open, hij leek even dood als levend.

Mijn vader reed precies langzaam genoeg. De snelheid paste bij de mist en het tijdstip van die dag. In mijn herinnering is de gebeurtenis geluidloos, geen auto, geen snelweggesuis. Er ging een rilling door me heen die ik niet snapte. Al is je geheugen zo leugenachtig als een dementerende waarzegster, ik ben het nooit vergeten.

Toen ik veertien was vond ik tussen de kunstboeken van mijn ouders een boek van Francis Bacon. Zijn donkere en vluchtig geschilderde doeken staan vol mismaakte figuren. De 'voorstellingen' raken dingen die ik moeilijk kan plaatsens. En precies diezelfde rilling was er weer. Zijn schilderijen gaven een stem aan die ochtend met het paard, ik wist dat ik dat gevoel elke dag wilde hebben.